

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
імені ІВАНА КОЖЕДУБА

СУЧАСНА ВІЙНА: ГУМАНІТАРНИЙ АСПЕКТ

Збірник матеріалів X Міжнародної наукової конференції
Харківського національного університету
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

21-22 травня 2026 року

Харків
2026

X Міжнародна наукова конференція Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба «Сучасна війна: гуманітарний аспект»: збірник матеріалів, 21-22 травня 2026 року. – Х.: ХНУПС ім. І. Кожедуба, 2026. – 570 с.

Наведені публікації за теоретичними та практичними результатами наукових досліджень і розробок, які виконані науково-педагогічними працівниками, науковими співробітниками, докторантами, ад'юнктами, аспірантами та іншими фахівцями органів військового управління, закладів, установ і підприємств.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, фахівців у сфері військового управління, психологічної підтримки персоналу Збройних Сил України.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

Затверджено до друку Вченою радою Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, протокол №5 від 26 травня 2026 року.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛУК'ЯНЕНКО В'ячеслав В'ячеславович	Заступник начальника Харківського національного університету Повітряних Сил з психологічної підтримки персоналу - начальник відділу, полковник
КРОТЮК Василь Андрійович	Начальник кафедри психології та педагогіки Харківського національного університету Повітряних Сил, кандидат філософських наук, доцент, полковник
ШЕВЯКОВ Юрій Іванович	Ректор Інституту цивільної авіації Харківського національного університету Повітряних Сил, доктор технічних наук, професор
Зоран КОМАР	Професор Загребського університету (Хорватія)
Наталія БЕРБЮК ЛІНДСТРЕМ	Доцент кафедри комунікацій у галузі прикладних комунікаційних технологій факультету прикладних інформаційних технологій Університету Гетеборга (Швеція)
ДЗЬОБАНЬ Олександр Петрович	Професор кафедри філософії Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, доктор філософських наук, професор
КАЛИНОВСЬКИЙ Юрій Юрійович	Професор кафедри філософії Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, доктор філософських наук, професор
ЯНДОЛА Кристина Олександрівна	Старший викладач кафедри психології та педагогіки Харківського національного університету Повітряних Сил

Баратюк А.Ю. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ І ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ	379
Кравчук Д.Р. ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: АГРЕСІЯ, ОКУПАЦІЯ ТА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ	386
Трегубенко С.В. ВІД ЗВІЛЬНЕННЯ ДО РЕІНТЕГРАЦІЇ: ПРАВОВІ ТА ГУМАНІТАРНІ МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ В УКРАЇНІ	388
Торчыло А. INTOLERANCE OF UNCERTAINTY AMONG RESCUERS WHO WERE WOUNDED DURING MARTIAL LAW	393
Zinchenko A. METHODS OF FORMING INFORMATION COMPETENCE IN SERVICEMEN OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE	396
Мелешко К.І. НЕВИДИМА ЗБРОЯ ВІЙНИ: ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ТА ЙОГО РОЛЬ У СУЧАСНОМУ КОНФЛІКТІ	398
Repinetskyi K. PSYCHOLOGICAL PREPARATION AS A MEANS OF SOLDIER ADAPTATION TO COMBAT OPERATIONS	400
Прилуцька Т.Д. КОМПЕНСАЦІЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ ЗАСОБАМИ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОДЕЛІ «ПЕРЕВЕРНУТОГО КЛАСУ»	401
Яцук А.Р. ЗГУРТОВАНІСТЬ КУРСАНТСЬКИХ ГРУП У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	404
Михайлова Х.Є. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРА В УМОВАХ ВІЙНИ	406
Колотуша Я.В. ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОГО АНТИКРИЗОВОГО ІНФОРМУВАННЯ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ	408
Плакцій А.В. ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ НА МОРАЛЬНИЙ СТАН СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ	413
Можейко А.В. ПРАВОВИЙ СТАТУС «ЦИВІЛЬНИХ ЗАРУЧНИКІВ» У ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ: ПРОГАЛИНИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ШЛЯХИ ЗАХИСТУ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ	414
Жураковська О.Р. ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС АКТИВНОЇ ФАЗИ ВІЙНИ	418
Зяброва А.О. РОЛЬ ЖІНОК У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ	420
Болотнов Ю.Ю. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ У ВІЙНІ ПРОТИ УКРАЇНИ	422

INTOLERANCE OF UNCERTAINTY AMONG RESCUERS WHO WERE WOUNDED DURING MARTIAL LAW

Topchylo A.

National University of Civil Protection of Ukraine

In contemporary psychological science, the problem of intolerance of uncertainty occupies an important place in the study of personality adaptation mechanisms, especially under conditions of increased stress and traumatic events. The concept of intolerance of uncertainty is considered as an individual psychological characteristic that reflects a tendency to perceive uncertain, ambiguous, or unpredictable situations as threatening, which is accompanied by emotional tension, anxiety, and a desire to avoid such situations [1, 2].

According to the cognitive-behavioral approach, intolerance of uncertainty is a key factor in the development of anxiety and depressive disorders. Individuals with a high level of this characteristic tend to catastrophize events, demonstrate increased vigilance, and experience difficulties in decision-making under conditions of insufficient information. At the same time, tolerance of uncertainty is viewed as an important resource of psychological resilience that enables effective functioning in dynamic and unpredictable environments [5, 10].

The study of intolerance of uncertainty becomes particularly relevant in the context of the professional activity of the personnel of the State Emergency Service of Ukraine. The professional activity of firefighters and rescuers is inherently associated with constant risk, the need for rapid response to changing conditions, and decision-making in situations of uncertainty. The conditions of martial law significantly intensify these factors, creating chronic psycho-emotional strain [6].

An additional complicating factor is the occurrence of injuries, which not only affect physical condition but also significantly alter the psychological perception of the future. Injuries, especially those accompanied by amputations or prolonged treatment, create a new level of uncertainty related to the restoration of functionality, return to service, social adaptation, and changes in life prospects. Under such conditions, intolerance of uncertainty may increase and act as a risk factor for the development of psycho-emotional disorders [3, 9].

Scientific studies indicate that a high level of intolerance of uncertainty is associated with increased anxiety, depressive symptoms, sleep disturbances, and symptoms of post-traumatic stress disorder. In the context of traumatic experience, uncertainty acquires not only a cognitive but also an existential character, which complicates the process of psychological adaptation and recovery [4, 7].

At the same time, contemporary approaches to psychological assistance emphasize the importance of developing tolerance of uncertainty as a component of psychological resilience. The formation of the ability to endure uncertainty, accept the limitations of control, and respond to change constitutes key tasks of psychological recovery for the injured. In this context, particular importance is attached to methods aimed at stabilizing

the emotional state, restoring a sense of safety, and developing adaptive coping strategies for stress.

Under the current conditions in Ukraine, a complex and at the same time unique situation has emerged in which not only military personnel but also employees of fire and rescue units sustain injuries. Their professional activity is associated with conducting search and rescue operations, eliminating the consequences of emergency situations, and extinguishing fires caused by hostile shelling. At the same time, such units often become targets of repeated deliberate attacks while performing their official duties, which significantly increases the risk of both physical injuries and psychological traumatization.

In these circumstances, the phenomenon of intolerance of uncertainty acquires particular significance, manifesting itself in an individual's tendency to perceive ambiguous and unpredictable situations as threatening and to respond to them with increased anxiety.

During 2025, we conducted an empirical study involving 109 injured representatives of the State Emergency Service of Ukraine aged from 29 to 41 years, who over the past two years had undergone treatment and medical-psychological rehabilitation in healthcare institutions. The sample included 30 rescuers with amputations and 79 without amputations. All participants in the study were male.

The collection of empirical data was carried out both in paper format and online using the Google Forms platform. In the course of the study, the psychodiagnostic method «Intolerance of Uncertainty Scale» (IUS-12) by N. Carleton (adapted by H. Hromova) was used, which made it possible to determine the overall level of intolerance of uncertainty, as well as the severity of its main components—prospective anxiety and inhibitory anxiety.

The analysis of indicators of intolerance of uncertainty among injured rescuers makes it possible to identify significant differences depending on the severity of the traumatic experience, in particular the presence of amputations.

In the group of rescuers without amputations, a medium level of prospective anxiety predominates 55.69%, which indicates a moderately expressed tendency to worry about future events and uncertain situations. At the same time, a high level of this anxiety is observed in 34.18% of respondents, indicating a significant proportion of individuals with increased sensitivity to anticipating potential threats. The low level 10.13% is the least represented, confirming the general tendency toward increased anxiety in this category.

Regarding inhibitory anxiety, among rescuers without amputations the medium level dominates 54.43%, while the low level is 36.71% and the high level is only 8.86%. This may indicate a relatively preserved capacity for emotional regulation despite the experienced traumatic events. The overall indicator of intolerance of uncertainty in this group is also characterized by the predominance of a medium level 56.96%, reflecting an adaptive, albeit tense, way of responding to uncertainty.

In contrast, in the group of rescuers with amputations, more pronounced psychological tension is observed. In particular, a high level of prospective anxiety was identified in the majority of respondents (56.67%), while the medium level составляет

40%, and the low level – only 3.33%. This indicates a significant intensification of anxious expectations regarding the future, which may be associated with radical changes in living conditions, physical limitations, and uncertainty regarding further social and professional realization.

Inhibitory anxiety in this group has a more even distribution: high level – 30%, medium – 36.67%, low – 33.33%. However, in contrast to the group without amputations, the proportion of individuals with a high level is significantly higher, which indicates deeper emotional experiences associated with trauma.

The overall indicator of intolerance of uncertainty among rescuers with amputations also shifts toward higher values (36.67% compared to 25.32% in the group without amputations), while the medium level decreases 43.33%. This indicates that physical loss and its consequences significantly increase intolerance of uncertainty, making it more traumatic and more difficult for psychological processing.

Thus, the obtained results demonstrate that the presence of amputation acts as a significant factor in increasing both prospective and inhibitory anxiety, as well as overall intolerance of uncertainty. Among rescuers without amputations, a more adaptive profile is observed with the predominance of medium values, whereas among rescuers with amputations there is a tendency toward polarization of indicators with the predominance of a high level of anxiety. This emphasizes the need for a differentiated approach to psychological recovery, taking into account the severity of the traumatic experience and its impact on the emotional sphere.

References

1. Громова Г. М. Нетерпимість до невизначеності у тяжкопоранених ветеранів: порівняльний аналіз. *Insight: Психологічні виміри суспільства*. 2020. № 4. С. 29–41. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2020-4-2>
2. Громова Г. М. Толерантність до невизначеності як чинник трансформації травматичного досвіду особистості : дис. ... д-ра філос. за спец. 053 «Психологія» (05 – Соціальні науки). Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2022. 208 с.
3. Angehrn A., Krakauer R. L., & Carleton R. N. (2020). The impact of intolerance of uncertainty and anxiety sensitivity on mental health among public safety personnel: When the uncertain is unavoidable. *Cognitive Therapy and Research*, 44(5), 919-930. Doi: <https://doi.org/10.1007/s10608-020-10107-2>.
4. Badawi A., Steel Z., Harb M., Mahoney C., & Berle D. (2022). Changes in intolerance of uncertainty over the course of treatment predict posttraumatic stress disorder symptoms in an inpatient sample. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 29(1), 230–239. <https://doi.org/10.1002/cpp.2625>
5. Boelen P. A. (2019). Intolerance of uncertainty predicts analogue posttraumatic stress following adverse life events. *Anxiety Stress Coping*, 32(5), 498-504. <https://doi.org/10.1080/10615806.2019.1623881>
6. Chung S., Lee H. S., Jang S., Shin Y. W., Kim J. H., & Jun J. Y. (2023). Pandemic Grief Reaction and Intolerance of Uncertainty on the Cognitive-Behavioral

Model of COVID-Related Hypochondriasis Among Firefighters. *Psychiatry Investigation*, 20(9), 826-833. <https://doi.org/10.30773/pi.2023.0165>

7. Dar K. A., Iqbal N., & Mushtaq A. (2017). Intolerance of uncertainty, depression, and anxiety: Examining the indirect and moderating effects of worry. *Asian Journal of Psychiatry*, 29, 129-133. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2017.04.017>

8. Hunt C., Exline J. J., Fletcher T. L., & Teng E. J. (2022). Intolerance of uncertainty prospectively predicts the transdiagnostic severity of emotional psychopathology: Evidence from a Veteran sample. *Journal of Anxiety Disorders*, 86, 102530. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2022.102530>

9. Lim C. X., Mueller E. A., Short L. B., Xia R., Suvanbenjakule P., & O'Brien W. H. (2025). Inflexible responses to uncertainty: The mediating role of psychological inflexibility in the link between intolerance of uncertainty, traumatic stress, and somatic symptoms. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/tra0001860>

10. Zerach G., & Levi-Belz Y. (2019). Intolerance of Uncertainty Moderates the Association Between Potentially Morally Injurious Events and Suicide Ideation and Behavior Among Combat Veterans. *Journal of Traumatic Stress*, 32(3), 424-436. <https://doi.org/10.1002/jts.22366>

METHODS OF FORMING INFORMATION COMPETENCE IN SERVICEMEN OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Zinchenko A.

Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University

The ongoing Russian-Ukrainian war demonstrates that alongside armed confrontation, a systematic information struggle is taking place, aimed at destabilizing society and demoralizing military personnel. Information influence has acquired the features of targeted psychological operations that combine manipulation of facts, dissemination of disinformation, creation of panic sentiments, and undermining trust in military and political leadership. Under such conditions, the information security of a military unit directly depends on the level of information competence of each serviceman.

The relevance of the study is determined by the need to improve the system of moral and psychological support of the Armed Forces of Ukraine through the integration of methods for developing information resilience among personnel. Information competence is considered as an essential element of professional training of servicemen and as a component of moral and psychological stability in the context of information confrontation.

Within the framework of this research, information competence is defined as the integrated ability of a serviceman to critically perceive, analyze, evaluate, and safely use information while maintaining emotional stability and adhering to information discipline

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СУЧАСНА ВІЙНА: ГУМАНІТАРНИЙ АСПЕКТ

X МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ імені ІВАНА КОЖЕДУБА

Відповідальний за випуск *В. Кротюк*

Комп'ютерна верстка *К.Яндола*

Комп'ютерний дизайн обкладинки *Д. Клочко*

Техн. редактор *М.В. Дудко*

Коректор *Н.К. Гур'єва*

Формат 60 × 84/16

Ум.-друк. арк. – 7,00

Підписано до друку 27.05.2025

Ціна договірна Тираж 100 пр. Зам. 0329-17

Видавництво Харківського національного університету

Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №5370 від 30.06.2017

Адреса видавництва: 61023, Харків-23, вул. Сумська, 77/79